

Med egne ord

Kalle Moene

Victor D. Norman

Hege Skjelle

Erna Solberg

Jonas Gahr Støre

Krise og korrupsjon

Hellas-debatten overser samrøret mellom EU-interesser og greske myndigheter.

«**W**ho do you call when the gang wears

blue uniforms?», klaget folk i Los Angeles etter at politiet banket opp Rodney King for åpent kamera for en mindre forseelse i mars 1991. Folk i Hellas har grunn til å stille det samme spørsmålet: Hvor skal du melde skattesnyterne når skattefuten selv er bestukket?

Hellas har nå alle Europa-rekordene i makroøkonomisk elendighet: høyest gjeld som andel av bnp, størst arbeidsløshet som andel av arbeidsstyrken, flest under fattigdomsgrensen som andel av befolkningen og klart sist på listen over land med sosial fremgang.

Mange peker på Hellas som syndebukken for alt dette, som om landet var én person. Andre peker på EU og Tyskland med samme uklare adresse. Men hvem er egentlig ansvarlig for resultatene når hele systemet er råttent? Det hjelper lite å moralisere over den enkelte som prøver å gjøre det beste ut av situasjonen innenfor et korrupt system.

Hellas har lenge vært fanget i en dårlig korrupsjonslikevekt. Folk betaler ikke skatt og følger ikke lover og regler så lenge myndighetene ikke innfrir sine forpliktelser til å tilby offentlige goder, lov og orden. Myndighetene på sin side innfrir ikke sine forpliktelser dels fordi de ikke har skatteinntekter til å styre skikkelig og dels fordi både politikere og byråkrater er korrupte.

Alt dette er en lett gjenkjennelig politisk-økonomisk tragedie som vi også finner i mange utviklingsland. Den enkelte gjør ikke jobben sin skikkelig så lenge de andre heller ikke gjør det. Hvorfor skal hver enkelt være mer ansvarlig enn myndighetene?

Sammenlignet med andre europeiske land har Hellas for eksempel en liten velferdsstat. Uten en skikkelig sosialforsikring og et godt offentlig tjenestetilbud tyr myndighetene til improviserte løsninger når behovet melder seg. Midlertidige støtteordninger og krisetiltak byttes mot politisk støtte.

Så lenge Hellas ikke har institusjoner som gir gode kollektive løsninger, får Hellas i

Aten preges av opprør og Hellas har nå alle Europa-rekordene i makroøkonomisk elendighet. Men hvem er ansvarlig? Foto: Thomas haugersveen

Med egne ord Kalle Moene

»

stedet favorisering, klientelisme og korrupsjon. Dette gjelder alle områder av politikken.

Hvordan har det blitt sånn?

Noe av forklaringen er selvsagt at landet er et ungt demokrati med en vanskelig start. Men det forklarer ikke alt. Kommentatorer som Thanassis Cambanis og Criton Zoakos legger mer vekt på samrøret mellom Hellas og EU.

Både gjelden og korrupsjonen i Hellas økte da landet sluttet seg

til EU i 1981. Før det var den offentlige gjelden litt over 20 prosent av bnp. Da Maastricht-avtalen ble inngått i 1992, var den offentlige gjelden 75 prosent; da euroen ble innført i 2002 var den 120 prosent; og nå er den snart 200 prosent.

Disse låneopptakene har dels gått til å finansiere et stort og voksende importoverskudd.

Det er naturlig å se noe av dette også i lys av hvordan eksportører i EU har bestukket greske politikere og byråkrater for å få fordelaktige eksportavtaler på det greske markedet. Mest kjent er korrupsjonsskandalene knyttet til Siemens og Ferrostaal. De tyske selskapene bestakk seg til lukrative kontrakter med den greske regjeringen.

Det er selvsagt forståelig at tyske skattebetalere ikke har lyst å betale for misligholdte greske lån. Det er imidlertid ikke forståelig at de kan se helt bort fra Tysklands og EUs egen rolle i gjeldsoppyggingen og i omfanget av den greske korrupsjonen.

Det er kanskje også forståelig at særlig bankøkonomer faller for fristelsen til å moralisere over de misligholdte greske lånene. Bankene som de jobber for, lever tross alt av at lånekundene holder sine forpliktelser. Men når enkelte bankøkonomer retter pekefinger-

»

Men hvem er egentlig ansvarlig for resultatene når hele systemet er råttent? Det hjelper lite å moralisere over den enkelte som prøver å gjøre det beste ut av situasjonen innenfor et korrupt system?

ren mot Hellas som om landet var en person, blir det litt meningsløst.

Det er selvsagt ingen i Hellas som kan ta rollen som den «representative konsument». Denne konsumenten er og blir en fiktiv person i teoriens verden, der han både kan brukes og misbrukes til å gi rasjonell fornuft til det som skjer i modellen. Resultatet kan noen ganger bli en ren fiksjonsøkonomi. Aller mest tullete blir det når noen snakker som om den representative konsumenten virkelig finnes.

Kalle Moene, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Mer debatt på side 28-29 →

Håp for Hellas
Anatole Kaletsky

Retts på sak - rett vest
Wenche Aarseth

Bekvemmelighet og anskaffelser
Harald Alfsen

Lovvedtak, ikke avisopp-slag
Iman Winkelman

Lest siden sist

Klassekampen fikk en intrikket beskrivelse av veien til hytta. «Ta til høyre», «ned til venstre», «hold til høyre». Retningen stemte i omtrent halvparten av gangene. Gerhardsen mente venstre, men skrev høyre.

Klassekampen rapporterer at leder Marte Gerhardsen i sentrum-venstre-tenketanken Agenda sliter med å skille mellom høyre og venstre.

Sett i lys av 200 millioner års historie er det knapt et nanosekund siden vi tok på oss Prada-skoene og begynte å traske rundt på asfaltert grunn.

Evolusjonspsykolog Henrik Høeg-Oelsen røper til A-magasinet hvilke sko som fører til menneskelig utvikling.

Det er litt kunst og litt vitenskap. Hjulet er som et piano, og eikene er strengene.

Markørene for møblerte hjem er i endring, skal vi tro sykkelverkstedeier Johan Brox i Klassekampen.

Jeg tenker ikke på skjerfbruken som det. Er det rart? Ja, jeg har kanskje et skjett gen.

Christian Ringnes snakker ut i Dagbladet om genetikens forunderlige verden.

Det virker som det er to hovedsyn blant forskere, en at fruktose er farlig og en at fruktose ikke er farlig.

Høgskolelektor Astrid Kolderup oppklarer i Dagens Medisin.

Jobber som partyløver i Syden. **Dagbladet avslører at flere «Paradise»-deltagerne faktisk har en jobb.**

Kirkens reformer går normalt i sneglefart, men opphevelsen av prestenes boplikt har skjedd for raskt.

Intet nytt under solen, ifølge Vårt Lands leder. Fortsatt var alt var bedre før.

Baroner overtar boliger i byene. **Adelen er gjeninnført, melder Klassekampen på forsiden.**

Bolighaier sluker byene. **Klassekampen redegjør om fiskemat.**

New York: Extravagant flavor descriptions have become de rigueur in the wine world, but do they have any practical value for consumers?

The New Yorker

Debattansvarlig: Anna Werenskjold **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.